

11 maart 2020 – BIDDAG

**GODS ZORG VOOR ONS LEVEN EN HET
CORONAVIRUS**

Bijbellezing: Psalm 91

Vandaag houden wij biddagdiensten in de Ontmoetingskerk, terwijl wij enkele voorzorgsmaatregelen hebben getroffen: o.a. geen handen geven bij de deur aan het einde van de dienst. Of deze maatregelen nodig zijn, of ze überhaupt effectief zijn, daar hebben wij allemaal waarschijnlijk onze mening over, maar het laat iets zien van de context waarin wij vandaag biddag houden. Want wij zijn opgeschrikt. Er heerst een sfeer van angst in onze samenleving. En ook al zijn wij zelf misschien nog oernuchter, dat zijn de beurzen in ieder geval niet. Het eerste bedrijf in Nederland is al failliet gegaan door het coronavirus. De wereldwijze mobiliteit is drastisch ingeperkt. Italië is op slot. En in Noord-Brabant verlaat men het huis alleen, als het echt moet.

Wat men er ook van denkt, hoe wij er ook in staan en in hoeverre wij al dan niet gevaar lopen, één ding is wel zeker: wij hebben het niet in de hand. We worden op dit moment tot het besef gedrongen hoe bijzonder kwetsbaar onze samenleving is. We beschermen ons voor allerlei computerhacks, wij zijn tot de tanden toe bewapend vanwege het altijd weer dreigende terrorisme... en opeens duikt er een onbekende ziekte op die - alle beveiligingsmaatregelen ten spijt - overal weet binnen te dringen.

Wat is het dan mooi – misschien ook wel ingewikkeld, maar toch ook heel mooi – om Psalm 91 te lezen. Een lied van bescherming, 'Gods bescherming in gevaren', zo kopt mijn Bijbelvertaling. Gods bescherming tegen, ja, de dichter geeft een hele opsomming in zijn lied: *U zult niet vrezen voor het beangstigende van de nacht, voor de pijl die overdag aan komt vliegen, voor de pest die in het donker rondgaat, voor het verderf dat middag op de dag verwoest.* Allemaal beelden voor onverwachte gevaren die op elk moment van de dag en elk moment van de nacht je kunnen overvallen. Dreiging van menselijk geweld, daar heeft de dichter het over, mensen die je het leven moeilijk of onmogelijk willen maken. Maar ook natuurgeweld, epidemieën zoals het Coronavirus. De pest, zo heet het in onze vertaling, maar dat is een verzamelnaam voor alle ziekten en kwalen die de hele samenleving kon doortrekken en verlammen. En ook: geestelijke tegenstand, demonische invloeden. Het is allemaal in die woorden van de dichter vervat. De dichter kijkt al die gevaren en dreiging recht in de ogen aan... want reken maar dat hij in die tijd als Israëliet in zijn nomadentent of als inwoner van een primitieve stad wist waar hij over sprak... hij draait zijn gezicht niet af kijkt de gevaren recht in de ogen aan en zegt dan bij zichzelf 'Hij (God) zal je beschutten met Zijn vlerken, onder Zijn vleugels zal je de toevlucht nemen.

Biddag dat is: met elkaar onze handen vouwen en ogen sluiten en onze toevlucht nemen onder Gods vleugels. Biddag, dat is: ons kleinmaken en schuilen bij de Allerhoogste. Je toevertrouwen aan de vleugels van de Almachtige... en Hem vragen om bescherming, om zegen, om Zijn zorg in voedsel, werkgelegenheid en gezondheidszorg.

Biddag, dat is niet: je ogen sluiten voor het gevaar en je opsluiten in je eigen comfortabele geloofs bunker, terwijl je de wereld om je heen vergeet. Zo moet je psalm 91 niet lezen en niet zingen. Zo werd deze psalm ook niet gezongen. Diegene die deze woorden lang geleden zong, is waarschijnlijk een pelgrim die naar Gods huis, de tempel is Jeruzalem, is afgereisd. Bij die 'schuilplaats van de Allerhoogste' en 'de schaduw van de Almachtige' kan je namelijk denken aan de tempel, de tempel waarover wij ook hebben gezongen met Psalm 65: 'de stille zingt U toe, o Heere, in Uw verheven oord. Wij zullen ons naar Sion keren, waar Gij ons bidden hoort'. De tempel, het huis van gebed, als schuilplaats bij de

Allerhoogste. En bij die vleugels waaronder je veilig bent (vers 4), kan je denken aan de vleugels van de twee engelen op de ark van het verbond die in de tempel stond, de troon van God, in het heilige der heiligen, in de allerheiligste ruimte van de tempel. Deze zingende pelgrim is op reis gegaan om een moment te schuilen onder Gods vleugels..., om dicht bij Hem te zijn..., om misschien wel letterlijk te overnachten bij de Almachtige, want zulke rituelen lijken bestaan te hebben in Israël. ... Maar die pelgrim moest ook weer naar huis. Dichtbij-God-schuilen en middenin-het-leven-staan waren voor hem geen tegenovergestelde dingen. Hij schuilde bij God... en hij moest weer aan het werk op het land met alle zorgen van dien. Hij overnachtte in de schaduw van de Almachtige, in gebed..., maar de volgende dag ging hij weer terug naar zijn doodzieke familielid om haar te verzorgen. De pelgrim stond midden in het leven, in zijn zorg voor gewas en zijn arbeid, in zijn gevecht om het bestaan... en tegelijkertijd schuilde hij bij God. Dat is het wat wij op biddag doen.

Schuilen bij God. Ik vind dat zo'n mooi beeld voor wat wij hier vanavond met elkaar doen. Maar waar ik dagen mee heb lopen worstelen, is hoe je die woorden van Psalm 91 nu precies moet lezen, moet zingen... Het zijn zulke mooie woorden, maar daardoor ook haast te mooi om waar te zijn. Want: zingen dat (vers 10) geen onheil ons zal overkomen en dat geen plaag onze tent (onze woning) zal naderen...? Het Coronavirus was een aantal weken geleden nog China, maar het werd al vrij snel Noord-Italië en nu is het inmiddels al Noord-Brabant, Gorinchem en inmiddels ook tenminste 14 gevallen in Rotterdam.... En door de psalmwoorden bemoedigd worden dat (vers 7) er duizend zullen vallen aan uw zijde en tienduizend aan uw rechterhand, maar dat bij u het onheil niet zal komen? Ja, we moeten nuchter zijn, onszelf niet allerlei angsten laten aanpraten, maar is deze bemoediging niet wat te overmoedig? Hoe kan je nu zingen dat je bosjes mensen ziet vallen, maar dat je zelf overeind zal blijven? ... Daar wil ik het nu met u over hebben. Ik noem een aantal opties hoe je met deze psalm kunt omgaan en ik zal alvast verklappen: de derde optie is volgens mij de juiste.

Je zou natuurlijk heel eenvoudig deze psalm aan de kant kunnen leggen, omdat het gewoon niet overeenstemt met wat je op dit moment in je leven meemaakt. Niet bang zijn voor gevaren..., terwijl je misschien juist wel bang bent voor de toekomst. Door engelen op de handen gedragen worden..., terwijl je het gevoel hebt dat je juist niet door het leven gedragen, maar door het leven geslagen wordt. Je voet aan geen steen stoten..., terwijl je misschien wel jezelf lelijk hebt bezeerd en met een open wond door het leven gaat. Je kunt dan natuurlijk heel eenvoudig deze psalm aan de kant leggen omdat hij niet voor jou bestemd lijkt te zijn. Of nu ja: heel eenvoudig aan de kant leggen? Soms is daar heel veel pijn en worstelingen aan vooraf gegaan. Zo bijvoorbeeld de bekende dichter Schulte-Nordholt, die zo worstelde met die woorden van psalm 91 toen plotseling een goede vriendin van hem was overleden. Schulte-Nordholt dicht:

KARIN IS DOOD

*Het wordt routine. Er gaat bij mijn post
geen week zonder een grijsomrande brief voorbij.
Er zullen, staat er, aan uw rechterzij
duizenden vallen. Paradise lost.
Maar tot u, zegt de kalme psalmist,
zal het niet genaken. En zo leven wij ook,
als waren wij veilig onder de rook
van geruststellende woorden. Het is
onmogelijk om ooit de werkelijkheid
echt onder ogen te zien. Maar vandaag
toen jouw rouwkaart kwam, was er bij mij geen vraag
naar het mysterie van dood en tijd,
enkel verbijsterde woede. We gaan,
riep ik, wanhopig en theatraal,
er allemaal aan. Zie je wel. het verhaal
wordt eentonig. Dodelijk is het bestaan.*

...

*Karin is dood, en wat zij achterlaat
dat is voor mij het wijde grijze ijs
waar wij op schaatsten naar het paradijs
dat er niet was en nu niet meer bestaat.*

De woorden kloppen gewoon niet met de werkelijkheid van het leven! Dat gevoel kan je soms zomaar bekruipen... Je kunt daarom ook – dat zie je wel vaker gebeuren, als mensen toch vast willen houden aan de Bijbel – de woorden van de Bijbel vergeestelijken. Als symbolisch lezen. Zo ook deze psalm: natuurlijk redt God je niet uit alle gevaren. Natuurlijk worden ook wij misschien ziek. Natuurlijk wordt ons leven ook van alle kanten bedreigd, wij zijn geen teflon-christenen – zoals dat wel eens wordt genoemd: mensen met een heel gladde geloofshuid waardoor alle ellende van ons afglijdt en wij onaantastbaar zijn. Je moet het geestelijk zien. Maar ja, wat is geestelijk? Wat is geestelijk beschermd worden, als je angsten, je pijn, je zorgen zo ongeestelijk maar toch bijzonder echt zijn? Verdampst daarmee niet heel de geloofsinhoud?

Ik denk dat de dichter op een andere manier deze psalm heeft gezongen: dat hij met zijn psalmwoorden zijn vertrouwen in God wilde uitzingen. Het gaat in deze psalm om *God*. Steeds wordt tijdens het zingen of lezen omhooggekeken en naar omhoog gegrepen... naar God. *Hij* is die burcht. *Hij* is die vogel die zijn jongen onder zijn vleugels laat schuilen. Hij is de toevlucht. De dichter kijkt door al zijn angsten en zorgen heen... richting God. Psalm 91 is een loflied op God.

En zo zingt de dichter over zijn God tegen alle andere stemmen en geluiden in. Tegenstemmen en geluiden die wij overigens ook gewoon in de Bijbel tegenkomen. Ik noem een paar van die stemmen waar deze dichter tegenin zingt: bijvoorbeeld de woorden van Jezus Zelf en de teksten uit het boek Openbaring over rampen die er over deze aarde zullen komen... Dat volgens Openbaring 8 een groot deel van de aarde en een groot deel van de mensen door de rampen getroffen zal worden (hoe actueel!)... In de woorden van Jezus Zelf in Lukas 21, vers 11: en er zullen grote aardbevingen zijn in verschillende plaatsen, hongersnoden en besmettelijke ziekten. En ook christenen zullen daardoor getroffen worden. Natuur-lijk zullen zij getroffen worden. Maar de pelgrim blijft toch zijn psalm zingen. Hij houdt de melodie vast. En hij zingt tegen nog meer stemmen en geluiden in...

Ik denk ook aan dat geluid dat je regelmatig in de Bijbel hoort en wat je van mensen om je heen hoort: dat het kwaad vaak juist goede mensen treft. Zoals Job, die zo onvoorstelbaar veel moest lijden. Zoals Paulus, die talloze mensen mocht genezen, maar zelf een doorn in zijn vlees hield (wat dat ook geweest is). Of zoals die mensen die ik in de afgelopen weken hebt gesproken: stuk voor stuk zulke gelovige mensen, maar die zo bijzonder veel hebben meegemaakt. Wat een pijlen die er overdag rondvliegen om het met de woorden van psalm 91 te zeggen. Wat lijkt die vijand het op hen gemunt te hebben...! En dan horen wij opeens in het Nieuwe Testament de duivel bij Jezus in de woestijn Psalm 91 citeren en tegen Jezus zeggen: 'U hoeft toch maar te bevelen en de engelen zullen U op handen dragen zodat U Uw voet aan geen steen stoot?' Zo werkt het niet, zo weerlegt Jezus de duivel. Zo moet je deze tekst niet misbruiken. Hoe dan wel? Door zoals de pelgrim deze geloofswaarden te zingen, tegen alle tegengeluiden in. Door deze woorden te zingen tegen het Coronavirus in en tegen de dreiging van het terrorisme in en van alles wat je bedreigend vindt. ... Hoe moet je Psalm 91 gebruiken? Door deze woorden ter bemoediging nog een keer te lezen, voordat je bidt om je dagelijks brood. Je weet wel van het geweld en alle gevaren. God heeft het ook voorzegt in de Bijbel. En je weet dat op deze verworpen wereld het kwaad soms goede mensen treft en ook gewoon opeens jou kan treffen. Misschien vandaag nog. Maar je zingt er tegen in. Omdat God je toevlucht is en zal blijven. Je zingt tegen al die stormen in. Zodat je je eigen stem weer terug hoort kaatsen en je jezelf die bemoediging te binnen mag zingen: God is mijn toevlucht! God is mijn burcht! God is sterker dan al het geweld, hoe dan ook! Ik mag schuilen onder Zijn vleugels!

Deze psalm is geen logische wiskunde, alsof het alles kloppend kan worden gemaakt wat er op deze wereld gebeurt. Deze psalm is een loflied... en daarmee ook een liefdeslied. Een liefdeslied van de dichter... en van God. Je hoort de geliefden elkaar antwoorden. De dichter zingt aan het begin van zijn lied, in vers 2: Ik zeg tegen de HEERE: 'Mijn toevlucht en mijn burcht, mijn God, op Wie ik vertrouw!' En midden in de psalm hoor je het hem nog een keer uitzingen richting God (vers 9): U HEERE, bent mijn toevlucht! ... En op het einde van de psalm antwoordt vervolgens God: ¹⁴Omdat hij liefde voor Mij opgevat heeft, zegt God, zal Ik hem bevrijden; Ik zal hem in een veilige vesting zetten, want hij kent Mijn Naam. ¹⁵Hij zal Mij aanroepen en Ik zal hem verhoren, in de benauwdheid (dus: die benauwd is er echt wel, ondanks Gods bescherming) zal Ik bij hem zijn, Ik zal hem eruit helpen en hem verheerlijken. ¹⁶Ik zal hem met lengte van dagen verzadigen, Ik zal hem Mijn heil doen zien.

Deze woorden van psalm 91 hebben alleen betekenis in de relatie met God. Het zijn woorden om te bidden, om uit zingen, om je liefde mee te uiten. Zoals een geliefde hoog van de toren blaast over zijn geliefde en hij vurig gelooft in zijn geliefde, in welke omstandigheden hij of zij zich ook bevindt. In die relatie met God worden deze woorden werkelijkheid. Soms onverwacht. Op onverwachte wijze. En daarom durf ik vanavond ook te bidden. Vrijmoedig te bidden. Uitgebreid te vragen wat wij nodig hebben om mens te zijn in Gods Naam. Want God antwoordt de pelgrim in Psalm 91: *Hij zal mij aanroepen... en Ik zal hem verhoren*. Hij zal Mij in gebed zoeken..., Ik zal Mij laten vinden. In die relatie met God mag je er zeker van zijn dat je gebedswaarden niet in het niets zullen verdwijnen maar gehoord zullen worden.

Psalm 91 is een loflied, met hooggestemde woorden tegen alle dreiging, spanning en zorgen van de wereld in. Wij zingen de dreiging, spanning en zorgen niet weg. Maar wij zingen er wel tegenin. Tegen onszelf in, misschien wel.

Psalm 91 is een loflied. En een liefdeslied. Want die woorden kunnen alleen maar zo hooggestemd zijn, omdat Gods liefde zo geweldig diep voor ons is gegaan. Wij kunnen deze woorden zingen, omdat wij weten van Christus Die door engelen gedragen en gediend kon worden, maar Die niet is gekomen om gediend te worden, maar om te dienen. Hij heeft afstand gedaan van de mogelijkheid om psalm 91 op Zichzelf toe te passen, toen de satan Hem verzocht ('de engelen zullen U toch op handen dragen?')..., zodat wij vrijmoedig mogen zingen dat wij in het leven gedragen zullen worden. Hij is die weg gegaan..., zo onherbergzaam..., zo angstig in de hof... en ondervond al het geweld tegen Hem, hangend aan het kruis... opdat wij mogen weten nooit meer in het geweld en in het duister van de nacht alleen te zijn. Dan kunnen wij nog steeds opschrikken van epidemieën... en ons zorgen maken over het gewas en de arbeid, over het heden of over de toekomst..., maar tegelijkertijd met Paulus meezingen: *Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars door Hem Die ons heeft liefgehad.*³⁸*Want ik ben ervan overtuigd dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch krachten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, ³⁹noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde van God in Christus Jezus, onze Heere.*

Laten wij in dat vertrouwen gaan bidden en onze zorgen en verlangens aan God voorleggen. Maar laten wij eerst onszelf toezingen dat wij dus echt niet bang hoeven te zijn:

*stil, mijn ziel, wees stil,
en wees niet bang voor de onzekerheid van morgen
God omgeeft je steeds
Hij is erbij ... In je beproevingen en zorgen.
God, U bent mijn God!*